

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/70/2022
Identifikačné číslo spisu:	8116226252
Dátum vydania rozhodnutia:	25.07.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:8116226252.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne S.. G. I., narodenej XX. Z. XXXX, K., K.Ö.P. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Vladimírom Milasom, Prešov, Masarykova 13, proti žalovaným 1/ F.. V. H., narodenému X. N. XXXX, K.Q., N. XX, 2/ obchodnej spoločnosti Rokus, s .r. o., Prešov, Sabinovská 55, IČO: 36 471 241, obaja zastúpení advokátom JUDr. Martinom Staroňom, Prešov, Hlavná 89, o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 8Pc/19/2016, o dovolaní žalovaných 1/ a 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. septembra 2021 sp. zn. 24CoP/191/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni priznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 2. septembra 2020 č. k. 8Pc/19/2016 - 330 I. určil, že kúpna zmluva uzatvorená 22. júna 2016 medzi žalovaným 1/ ako predávajúcim a žalovaným 2/ ako kupujúcim, vklad povolený pod č. I. XXXX/XXXX, predmetom kúpy ktorej je stavba Meštianskeho domu v Prešove s pozemkom a príľahlý pozemok, ktoré sú vedené Okresným úradom Prešov, Katastrálnym odborom v katastrálnom území K. a sú zapísané na LV č. XXXXX ako pozemok, parcela registra C, parcelné č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 228 m² , parcela registra C, parcelné č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 106 m² a parcela registra C, parcelné č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 8 m² a stavba - Meštiansky dom, súpisné č. XXXX na parcele č. XXX, je neplatná, II. určil, že žalobkyňa a žalovaný 1/ sú bezpodielovými spoluvlastníkmi nehnuteľností, ktoré sú vedené Okresným úradom Prešov, Katastrálnym odborom v katastrálnom území Prešov a sú zapísané na LV č. XXXXX a to pozemku, parcela registra C, parcelné č. XXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 228 m² , parcela registra C, parcelné č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 106 m² a parcela registra C, parcelné č. XXX/X - zastavané plochy a nádvoria o výmere 8 m² a stavby - Meštiansky dom, súpisné č. XXXX na parcele č. XXX. III. žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne nahradiť žalobkyni trovy konania v rozsahu 100 % s tým, že o ich výške rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti

rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením. Vykonaným dokazovaním zistil, že podľa výpisov žalovaného 1/ za druhý štvrťrok 2002 k 28. júnu 2002 bol zostatok na účte vo výške 26 543,62 Sk, dňa 26. júla 2002 bola z účtu č. XXXXXXXXXX/XXXX prevedená na účet žalovaného 1/ suma 34 115,40 Sk s textom H. a suma 670 700,50 Sk s textom H., dňa 5. augusta 2002 bola z účtu č. XXXXXXXXXX/XXXX prevedená na účet žalovaného 1/ suma 108 800,90 Sk s textom H., dňa 7. augusta 2002 a 15. augusta 2002 bola z účtu č. XXXXXXXXXX/XXXX prevedená na účet žalovaného 1/ v Č. M. N. suma 72 653,50 Sk. Kúpna cena vo výške 2 015 000 Sk bola z bankového účtu žalovaného 1/ poukázaná 25. júna 2003, avšak vinkulovaná už ku dňu 4. decembra 2002. Do tohto dňa mala matka žalovaného 1/ podľa predložených zmlúv darovať sumu v celkovej výške 1 350 000 Sk. Súd prvej inštancie darovacie zmluvy nepovažoval za dôveryhodné z toho dôvodu, že žalovaní obaja zastúpení právne kvalifikovanou osobou uvedenú skutočnosť, t. j. že sporné nehnuteľnosti nepatria do BSM, netvrdili vo svojich písomných vyjadreniach, ale až na prvom pojednávaní vo veci samej, keď žalovaní najprv tvrdili iba to, že žalobkyňa o prevode vedela a súhlasila s ním. Poukázal na to, že svedkyňa, matka žalovaného 1/ v rámci výsluchu tvrdila, že dopredu nevedela presne, akú sumu synovi daruje, avšak tomuto odporuje obsah darovacích zmlúv, v ktorých je uvedený iba prísľub daru presne určený čo do času (do kedy) a do výšky sumy daru. Taktiež poukázal na to, že k darovacej zmluve z 10. júla 2001 priložil Potvrdenie o odovzdaní a prevzatí peňažných prostriedkov v sume 160 000 Sk zo 26. júla 2001 a výpis z účtu, podľa ktorého uvedenú sumu vložil na svoj účet 26. júla 2000, t. j. o rok skôr. Žalovaný 1/ až následne predložil darovaciu zmluvu z 26. júla 2000, avšak k darovacej zmluve z 10. júla 2001 už nepredložil žiadny výpis z účtu, že by 160 000 Sk na účet 26. júla 2001 vkladal. Svedkyňa tiež na pojednávaní v rámci výsluchu uviedla, že sa žalovaného 1/ pýtala, či má dostatok prostriedkov na kúpu, na čo odpovedal, že áno. Z toho dôvodu nie je zrejmé, prečo by mala svedkyňa darovať peniaze na kúpu spornej nehnuteľnosti po 4. decembri 2002. Súd prvej inštancie uviedol, že darovaná suma by nepostačovala na úhradu kúpnej ceny za sporné nehnuteľnosti a ak manželia nadobudli nehnuteľnosti za trvania manželstva a na jeho zaplatenie resp. získanie použili čo i len sčasti spoločné peniaze, treba do bezpodielového spoluvlastníctva zaradiť celú nehnuteľnosť, nie iba ideálnu časť zodpovedajúcu hodnotou sume použitých spoločných peňazí. Žalobkyňa vložila 16. augusta 2001 sumu 5 000 Sk a na účet žalovaného 1/ vložil v roku 2001 sumu 10 000 Sk aj otec žalobkyne. Súd prvej inštancie mal za to, že došlo k zmiešaniu prostriedkov. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaní v konaní neuniesli dôkazné bremeno a nepreukázali udelenie súhlasu žalobkyne s prevodom sporných nehnuteľností ani jej vedomosť o ich predaji, keď je nepravdepodobné, že by žalobkyňa takýto súhlas dala v čase krízy manželstva, ktoré dospelo až k rozvodu. O jej nesúhlase svedčí aj to, že žalobkyňa sa dovolala neplatnosti tohto právneho úkonu už v októbri 2016, t. j. po 4 mesiacoch od povolenia vkladu vlastníckeho práva žalovaného 2/ k predmetným nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností. Z toho vyvodil, že tak spravila hneď po tom ako sa o napadnutom právnom úkone dozvedela. Naliehavý právny záujem na takomto určení vyvodil z právnej neistoty, ktorú možno odstrániť len určovacím výrokom súdu, pretože spoluvlastníctvo, ktoré by malo svedčiť bývalým manželom, svedčí tretej osobe a iba samotné určenie spoluvlastníckeho práva žalobkyne by samo osebe otázku neplatnosti kúpnej zmluvy nevyriešilo. Mal za to, že otázka, či meštiansky dom patrí, alebo nie do BSM, nemôže byť riešená v rámci vyporiadania BSM, keďže žalovaný 2/ ako vlastník spornej nehnuteľnosti nie je stranou konania o vyporiadanie BSM a rozhodnutie by zároveň nemohlo vyvolať zmenu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľnosti. Naliehavý právny záujem prítvrdila i tá skutočnosť, že pred uzavretím kúpnej zmluvy medzi žalovaným 1/ a žalovaným 2/ bol meštiansky dom zapísaný na LV ako výlučné vlastníctvo žalovaného 1/ napriek tomu, že táto nehnuteľnosť bola nadobudnutá za trvania manželstva. O trovách konania rozhodol podľa § 262 ods. 1, § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 30. septembra 2021 sp. zn. 24CoP/191/2020 - 376 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a priznal žalobkyňi voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí uviedol, že žaloba o určenie neplatnosti právneho úkonu, predmetom ktorého je vlastnícke právo k nehnuteľnosti, je prostriedkom vlastníka na ochranu jeho vlastníckeho práva, najmä ak rozhodnutie súdu je spôsobilé byť podkladom pre zmenu zápisu vlastníckeho práva v katastri nehnuteľnosti. Podľa názoru odvolacieho súdu, ust. § 40a Občianskeho zákonníka je práve tou normou, ktorá v prejednávanej veci umožňuje podanie žaloby o určenie právnej skutočnosti v zmysle § 137 písm.

d) CSP. Osoba, ktorej do vlastníckeho práva bolo zasiahnuté porušením ust. § 145 ods. 1 Občianskeho zákonníka, je oprávnená dovolávať sa neplatnosti takého právneho úkonu predovšetkým mimosúdne. Žalobkyňa týmto spôsobom postupovala, no žalovaní dôvod neplatnosti neuznali, preto žalobkyňa nemala inú možnosť, než uplatňovať svoje práva súdnou cestou, keď autoritatívne vyslovenie neplatnosti kúpnej zmluvy je zároveň podkladom pre zápis zmeny údajov v katastri nehnuteľností. V uvedenom zmysle potom prípustnosť podanej žaloby podporuje aj ust. § 34 ods. 2 katastrálneho zákona ako zákona osobitného podľa § 137 písm. d) CSP. Predmetné konanie bolo skôr začaté ako konanie o vyporiadanie BSM, pričom meritum veci v oboch prípadoch vyžaduje ako predbežnú otázku riešiť vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam. Uviedol, že ak súd rozsiahlym vykonaným dokazovaním zistil skutkový stav veci, nie je dôvodné márnir zistenými poznatkami a celý proces opakovať len z toho dôvodu, že závery súdu nezodpovedajú predstavám žalovaných. Na účely preukázania svojich tvrdení predložil žalovaný 1/ darovacie zmluvy, kde ako darca vystupovala matka žalovaného 1/, ku ktorých hodnovernosti zaujal súd prvej inštancie negatívne stanovisko, svoje skutkové závery náležite zdôvodnil a odvolací súd sa s nimi stotožnil. Bol názoru, že pri komplexnom hodnotení predložených listinných dôkazov sú zrejmé nezrovnalosti, ktoré zakladajú podozrenie z ich dodatočného vyhotovovania pre účely predmetného súdneho konania. Osobitne je tomu tak v prípade darovacej zmluvy z 10. júla 2001, ku ktorej žalovaný 1/ predložil potvrdenie o odovzdaní a prevzatí peňažných prostriedkov v sume 160 000 Sk z 26. júla 2001, ktoré vkladal žalovaný 1/ na svoj bankový účet, pričom v tomto prípade predložil výpis z účtu, podľa ktorého uvedenú sumu vložil na svoj účet 26. júla 2000, t. j. o rok skôr. Po uvedení si tejto nezrovnalosti predložil žalovaný 1/ súdu doposiaľ nezmienujúcu darovaciu zmluvu z 26. júla 2000, ktorou mienil svoj nedostatok odstrániť. Podstatnejšie však je, že k darovacej zmluve z 10. júla 2001 už prislúchajúci výpis z účtu žalovaný 1/ nepredložil. K otázke vlastníctva sporných nehnuteľností odvolací súd zhrnul, že žalovaný predloženými dôkazmi nepresvedčil súd o tom, že by na kúpu meštianskeho domu s pozemkom použil výlučne vlastné finančné prostriedky, keď pri darovacích zmluvách vyvstalo podozrenie z ich dodatočného vyhotovovania pre účely súdneho konania a žalovaným sa toto podozrenie do rozhodnutia odvolacieho súdu nepodarilo rozptýliť. Uzavrel, že na prevod spoločného majetku sa vyžadoval súhlas žalobkyne, ktorý nebol daný písomne, čím sa dôkazná situácia žalovaných skomplikovala. Podľa vyjadrenia žalovaného 1/ mala žalobkyňa udeliť súhlas s prevodom len ústne, v prítomnosti matky žalovaného 1/, ktorá túto skutočnosť potvrdzovala, avšak žalobkyňa vylúčila, že by súhlas žalovanému 1/ s prevodom sporných nehnuteľností udelila, pričom žalovaní na preukázanie svojich tvrdení nepredložili hodnoverný dôkaz. Za ten nemožno považovať výpoveď matky žalovaného 1/. Pravdivosť jej tvrdení spochybňuje jej blízky vzťah k synovi, nasvedčujúci zaujatosti a tendenčnosti výpovede. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol v zmysle ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní 1/ a 2 dovolanie, ktorým (posudzujúc podľa obsahu) uplatnili dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a zároveň uplatnili i dovolací dôvod podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietali, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu veci, nesprávneho zhodnotenia dôkazov a nesprávneho právneho posúdenia veci. Zároveň namietali, že rozsudok odvolacieho súdu je arbitrárny a nepreskúmateľný. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedli, že zo strany odvolacieho súdu došlo k nesprávnemu právnomu posúdeniu dvoch právnych otázok a to konkrétne právnej otázky súhlasu druhého manžela s prevodom majetku patriaceho do BSM a právnej otázky následku dovolania sa neplatnosti právneho úkonu. Dovolatelia boli názoru, že odvolací súd nesprávne posúdil otázku ne/súhlasu žalobkyne s prevodom nehnuteľností, keď uveril žalobkyni, že takýto súhlas nedala a nezobral do úvahy výpoveď žalovaného 1/ a jeho matky, pričom len konštatoval, že žalovaní súhlas s prevodom nehnuteľností dostatočne nepreukázali. Z toho dovolatelia vyvodili, že súhlas žalobkyne s prevodom nehnuteľností bol daný a preukázaný a žaloba mala byť zamietnutá. Ďalej boli dovolatelia názoru, že ak súd prvej inštancie mal za to, že kúpna zmluva je neplatná, nemohol zároveň rozhodnúť, že sporné nehnuteľnosti patria do BSM, ale mal vec posúdiť podľa § 457 Občianskeho zákonníka. Napokon boli

názoru, že odvolací súd nesprávne právne posúdil vec podľa § 137 písm. c) CSP, keď žaloba o neplatnosť právneho úkonu je žalobou o určenie právnej skutočnosti a takáto žaloba je prípustná len ak takáto žaloba vyplýva z osobitného predpisu. Poukázali na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/234/2011, sp. zn. 5Cdo/211/2009 a rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1Co/73/2018. Navrhli, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu i súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. K podanému dovolaniu sa vyjadrila žalobkyňa, ktorá uviedla, že podané dovolanie je čo do dôvodov rovnaké s dovolaním, ktoré podali žalovaní 1/ a 2/ v inom právoplatne skončenom súdnom spore a ktoré bolo najvyšším súdom odmietnuté.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie žalovaných 1/ a 2/ je potrebné odmietnuť.

6. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

9. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

10. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

11. V danom prípade vyvodzovali dovolatelia prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

12. Vo vzťahu k prípustnosti dovolacieho dôvodu vyplývajúceho z § 420 písm. f) CSP dovolatelia namietali, že rozsudok odvolacieho súdu vychádza z nedostatočne zisteného skutkového stavu veci, nesprávneho zhodnotenia dôkazov a nesprávneho právneho posúdenia veci. Zároveň namietali, že

rozsudok odvolacieho súdu je arbitrárny a nepreskúmateľný.

13. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

14. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa, tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) odvolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo. Dovolací súd preto skúmal opodstatnenosť argumentácie dovolateľov, že v konaní došlo k ním tvrdenej vade zmätočnosti.

15. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

16. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie (I. ÚS 26/94). Porušením práva na spravodlivý proces treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávného rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

17. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry EŠLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva účastníka konania na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu. Ak nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia je porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

18. K uvedenému/uplatnenému dôvodu prípustnosti dovolania (§ 420 písm. f) CSP) treba uviesť, že ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (EŠLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, musia sa zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. García Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

19. V danom prípade vo svojom rozhodnutí odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím prvoinštančného súdu, nemožno považovať za neodôvodnený. V prejednávannej veci sa odvolací súd v odôvodnení svojho (dovolaním napadnutého) rozhodnutia v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, pričom z jeho rozhodnutia je zrejmé, že žalovaný 1/

predloženými dôkazmi nepresvedčil súd o tom, že by na kúpu meštianskeho domu s pozemkom použil výlučne vlastné finančné prostriedky, keď pri darovacích zmluvách vyvstalo podozrenie z ich dodatočného vyhotovovania pre účely súdneho konania a žalovaným sa toto podozrenie do rozhodnutia odvolacieho súdu nepodarilo rozptýliť. Ďalej je z jeho rozhodnutia zrejmé, že dospel k záveru, že na prevod spoločného majetku sa vyžadoval súhlas žalobkyne, ktorý nebol daný písomne, čím sa dôkazná situácia žalovaných skomplikovala. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že súdy neodôvodnili svoje rozhodnutia podľa predstáv dovolateľov.

20. Pokiaľ žalovaní 1/ a 2/ za procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP považujú nesprávny právny záver súdov nižších inštancií, nesprávne vykonávanie dokazovania, či obstarávanie skutkových podkladov v procese zisťovania skutkového stavu, dovolací súd uvádza, že nesprávne posúdenie veci (nesprávne vyriešenie niektorej právnej otázky súdom), nemožno považovať za vadu zmätočnosti. To isté platí aj pre námietku o nesprávnom zistení skutkového stavu, či o nesprávnom hodnotení dôkazov. Dokazovanie je časť civilného konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa týka žaloba, v sebe obsahuje i právomoc posúdiť to, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). Súd nie je v civilnom sporovom konaní viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky nimi navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie o tom, ktoré z navrhnutých dôkazov budú v rámci dokazovania vykonané, je vecou súdu, nie procesných strán. Pokiaľ súd v priebehu civilného konania nevykoná všetky navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nemožno to považovať za vadu zmätočnosti (viď R 125/1999). V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu sa ustálil názor, podľa ktorého nedostatočné zistenie skutkového stavu, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP (1Cdo/41/2017, 2Cdo/232/2017, 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 7Cdo/11/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neudržateľnosti (II. ÚS 465/2017, III. ÚS 40/2020).

21. Vzhľadom na uvedené dovolací súd dospel k záveru, že žalovaní 1/ a 2/ neopodstatnene namietajú, že odvolací súd nesprávnym procesným postupom im znemožnil uskutočňovať im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Dovolanie žalovaných, ktorí namietali vadu zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP preto odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

22. Ďalej dovolatelia vyvodzovali prípustnosť dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, keď tvrdili, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

23. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a) CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

24. Pre právnú otázku, ktorú má na mysli ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. Pokiaľ dovolateľ neoznačí alebo nesprávne označí ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, od ktorej sa podľa jeho názoru odvolací súd odklonil, dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na domnienkach (predpokladoch) o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli; v opačnom prípade by jeho rozhodnutie mohlo minúť zákonom určený cieľ. V prípade nekonkretizovania podstaty odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu nemôže

najvyšší súd pristúpiť k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinstančný a odvolací súd; v opačnom prípade by uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj (konkrétne) cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP (2Cdo/203/2016, 3Cdo/28/2017, 4Cdo/14/2017, 7Cdo/140/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/50/2017 a 8Cdo/141/2017).

25. Pri skúmaní, či je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP sa dovolací súd zameriava na zistenie a posúdenie vzťahu medzi dovolateľom označeným existujúcim rozhodnutím dovolacieho súdu (judikátom), ktoré tvorí súčasť jeho ustálenej rozhodovacej praxe, a novým prípadom. Vychádzajúc z kontextu skoršieho rozhodnutia (judikátu) a jeho skutkového vymedzenia pritom za pomoci abstrakcie interpretuje v judikáte vyjadrené právne pravidlo (ratio). Táto činnosť dovolacieho súdu je zameraná na zistenie (prijatie záveru), či nový prípad je s ohľadom na jeho skutkový rámec v relevantných otázkach (okolnostiach) podobný alebo odlišný od skoršieho prípadu. Pokiaľ dovolateľ nevysvetlí, ktoré rozhodnutie treba považovať za „skorší prípad“, dovolací súd nemá podklad pre takéto posudzovanie (nemôže posúdiť, či skutočne došlo k dovolateľom tvrdenému odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu), čo v konečnom dôsledku znamená, že nemôže prikrčiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu.

26. Žalovaní 1/ a 2/ namietajú, že ak súd prvej inštancie dospel k záveru o neplatnosti právneho úkonu dovolaním sa relatívnej neplatnosti, mal otázku posúdiť ako predbežnú a neplatnosť neuvádzať vo výroku. V tomto sa mal podľa žalovaných 1/ a 2/ odvolací súd odkloniť od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/211/2009. Dovolací súd zdôrazňuje, že v citovanom rozhodnutí najvyšší súd nezaujal stanovisko k otázke, že súd vo výroku nemôže uviesť neplatnosť právneho úkonu, keď vo svojom rozhodnutí vyslovil právny názor, podľa ktorého „právny úkon, ktorý má vadu majúcu za následok jeho tzv. relatívnu neplatnosť v zmysle ustanovenia § 40a Občianskeho zákonníka, sa považuje za platný (so všetkými právnymi dôsledkami z neho vyplývajúcimi), pokiaľ ten, na ochranu ktorého je dôvod neplatnosti právneho úkonu určený (oprávnená osoba), sa neplatnosti nedovoľá. Ak sa oprávnená osoba relatívnej neplatnosti právneho úkonu dovoľá, je právny úkon neplatný od svojho začiatku (ex tunc). To platí i tam, kde na základe tohto relatívne neplatného právneho úkonu vzniklo vkladom do katastra nehnuteľností vecné právo. Relatívnej neplatnosti sa treba dovoľať. Pri dovolaní sa neplatnosti ide o jednostranný právny úkon, ktorý sa musí adresovať druhému účastníkovi právneho úkonu, resp. všetkým účastníkom právneho úkonu, ak ten, kto sa dovoľáva relatívnej neplatnosti právneho úkonu, nie je účastníkom tohto právneho úkonu. Dôjdením dovolania sa neplatnosti ostatným účastníkom právneho úkonu sa končí relatívna neplatnosť právneho úkonu a nastáva neplatnosť, ktorú svojimi účinkami možno prirovnať k absolútnej neplatnosti. Zákon pre to, aby nastali účinky tzv. relatívnej neplatnosti právneho úkonu neustanovuje žiadnu formu dovolania sa tejto neplatnosti. Možno tak urobiť i žalobou (vzájomnou žalobou) podanou na súde alebo námietkou v rámci obrany proti uplatnenému právu (nároku) v konaní pred súdom. Otázku relatívnej neplatnosti je možné v občianskom súdnom konaní vždy riešiť ako otázku predbežnú. Bez dovolania sa relatívnej neplatnosti je právny úkon platný a súd či iný orgán právnej ochrany bez tohto jednostranného právneho úkonu nemôže z úradnej povinnosti prihliadnuť na relatívnu neplatnosť (napríklad správa katastra je zásadne povinná, ak niet dovolania sa relatívnej neplatnosti, povoliť vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnosti bez ohľadu na to, že právny úkon je relatívne neplatný). čím k namietanému odklonu nedošlo. Odvolací súd v rozhodnutí o určení relatívnej neplatnosti posudzoval konštitutívne účinky právneho úkonu“.

27. Pokiaľ žalovaní 1/ a 2/ namietajú, že súd mal vec posúdiť podľa ustanovenia § 457 Občianskeho zákonníka, ak dospel k neplatnosti právneho úkonu, najvyšší súd uvádza, že citované rozhodnutie najvyššieho súdu predmetnú otázku neriešilo. Právne posúdenie, na ktoré dovolatelia poukazujú, sa môže týkať posúdenia vzťahu žalovaných 1/ a 2/ navzájom a nie predmetného vzťahu žalobkyne a žalovaných 1/ a 2/. Zároveň najvyšší súd uvádza, že nejde o právnu otázku, na riešení ktorej založil odvolací súd predmetné rozhodnutie (poznámka dovolacieho súdu: odvolací súd túto otázku neriešil vôbec).

28. Pokiaľ žalovaní 1/ a 2/ namietali, že odvolací súd sa mal pri svojom rozhodovaní odkloniť od

ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia naliehavého právneho záujmu žalobkyne, dovolací súd konštatuje, že neuviedli žiadne rozhodnutie, od ktorého sa mal odvolací súd odkloniť.

29. Odklon vidia žalovaní 1/ a 2/ aj od rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/234/2010. V citovanom rozhodnutí dovolací súd uviedol, že „ustanovenie § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka upravuje vzájomné vzťahy manželov a tretích osôb s ohľadom na dispozičné úkony bezpodielových spoluvlastníkov, t. j. na právne úkony, ktorými manželia disponujú so spoločnými vecami ako predmetom bezpodielového spoluvlastníctva. Vo vzťahu k tretím osobám zakladá aktívnu alebo pasívnu solidaritu manželov z platných právnych úkonov týkajúcich sa spoločných vecí. Tento dôsledok nastáva bez ohľadu na to, či právny úkon týkajúci sa spoločných vecí urobil jeden z manželov alebo obaja manželia spoločne, a či išlo o bežnú vec (záležitosť) alebo o inú než bežnú vec. V zmysle tohto ustanovenia sa na platnosť právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí a urobeného len jedným z manželov (teda úkonu, pri ktorom manželia nevystupujú spoločne ako účastníci), vyžaduje súhlas druhého manžela, ak ide o inú než bežnú záležitosť. Nedostatok tohto súhlasu má za následok neplatnosť právneho úkonu, pričom v zmysle § 40a Občianskeho zákonníka ide o relatívnu neplatnosť. To znamená, že právny úkon, ktorý nemožno považovať za vybavovanie bežnej záležitosti, uskutočnený iba jedným z manželov bez súhlasu druhého manžela, sa považuje za platný, pokiaľ sa ten, kto je ním dotknutý, nedovolá jeho neplatnosti. Základnou podmienkou aplikácie ustanovenia § 145 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka na konkrétny prípad je však existencia právneho úkonu týkajúceho sa spoločných vecí. Pokiaľ táto podmienka nie je splnená, sú úvahy o tom, či v konkrétnych okolnostiach išlo o bežnú alebo nie bežnú záležitosť a teda či k právnemu úkonu bol alebo nebol potrebný súhlas druhého manžela, bezpredmetné. Za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí treba považovať tie, pri ktorých dochádza k dispozícii s predmetom bezpodielového spoluvlastníctva alebo k výkonu jeho správy. Týmto predmetom podľa platnej právnej úpravy (§ 143 Občianskeho zákonníka) môže byť len to, čo môže byť predmetom vlastníctva, teda iba veci v právnom zmysle, t. j. ovládateľné hmotné predmety a ovládateľné prírodné sily, ktoré slúžia potrebám ľudí. Za predmet vlastníctva a teda ani bezpodielového spoluvlastníctva manželov sa preto nepovažujú pohľadávky a záväzky (dlhy), ktoré sa riadia všeobecným právnym režimom záväzkových vzťahov. Na tomto závere nič nemení to, že pri zániku bezpodielového spoluvlastníctva sa vykonáva aj vyporiadanie spoločných pohľadávok a záväzkov manželov (dopadajúce len na vzťah medzi manželmi a nie aj na ich vzťah k tretím osobám) podľa zásad platných pre vyporiadanie tohto spoluvlastníctva (vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva v širšom zmysle). Podľa súdnej praxe sa za právne úkony týkajúce sa spoločných vecí nepovažujú napr. zmluva o pôžičke uzavretá len jedným z manželov (rozsudok Najvyššieho súdu ČSR z 21. decembra 1973 sp. zn. 3 Cz 57/73 publikovaný v Zborníku stanovísk správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR, vydanom Najvyšším súdom ČSSR, SEVT Praha 1986), ručiteľský záväzok jedného z manželov (R 61/1973) alebo zmluva o výpožičke uzavretá len jedným z manželov (R 71/1994). Pri nezmenenej právnej úprave predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov sú tieto závery súdnej praxe stále použiteľné. Rovnaký záver platí aj pre zmluvu o pristúpení k dlhu uzavretú len jedným z manželov. I keď pri uvedených právnych úkonoch ide o rozdielne právne inštitúty, z hľadiska ustanovenia § 145 Občianskeho zákonníka je pre ne charakteristické to, že sa priamo netýkajú predmetu bezpodielového spoluvlastníctva, teda spoločných vecí, preto je aplikácia tohto ustanovenia v súvislosti s nimi vylúčená. Keďže ani zmluva o pristúpení k dlhu uzavretá len jedným z manželov sa bezprostredne nedotýka predmetu bezpodielového spoluvlastníctva manželov, nie je právnym úkonom týkajúcim sa spoločných vecí“. Odvolací súd sa však od citovaného rozhodnutia nemohol odkloniť, nakoľko citované rozhodnutie sa zaoberá všeobecne právnymi úkonmi týkajúcich sa spoločných vecí, týkalo sa dohody o pristúpení k záväzku.

30. Dovolatelia v prevažnej časti dovolania v podstate namietajú správnosť skutkových zistení súdov ako výsledok hodnotenia dôkazov. Inak povedané, v tomto prípade žalovaní 1/ a 2/ namietali, že odvolací súd nevyhodnotil správne vykonané dôkazy. Nesprávne zistenie skutkového stavu ale nezakladá prípustnosť dovolania a nie je ani relevantným dovolacím dôvodom. Dovolací súd nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, lebo je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

31. So zreteľom na dovoláciu argumentáciu žalovaných a tvrdený odklon od rozhodnutia Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1Co/73/2018 najvyšší súd uvádza, že v zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovan vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskoršie vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu na zory obsiahnuté v skorsom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto na zory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali. Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj nadväzujúce, legislatívnymi zmenami a neskorsou judikaturou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Vybere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

32. V dovolaniach, prípustnosť ktorých je vyvodzovaná z tohto ustanovenia, nemožno preto (úspešne) poukazovať na rozhodnutia krajských súdov. Pokiaľ je riešenie určitej právnej otázky odvolacím súdom prípadne odlišné od riešenia danej otázky týmito súdmi (v danom prípade krajským súdom), nemôže ísť o „odklon“ relevantný v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP (3Cdo/204/2018).

33. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaných 1/ a 2/ v časti, v ktorej namietali vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP odmietol podľa § 447 písm. c) CSP ako dovolanie, ktoré smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné a v časti, v ktorej namietali nesprávne právne posúdenie veci v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP, odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, v ktorom dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

34. Výrok o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

35. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.